

Честито
100 години
Седмица на гората

100 години
Висше лесовъдско образование

120 години
Организирана борба с ерозията в България

яз. /ослаг
Йордан ДАМЯНОВ

Българска

ISSN 1312-7055

Издание
на Съюза
на лесовъдите
в България

ГОРА

Брой 2 (101), год. XXII, април 2025 г., София 1303, ул. "Антим I" №17

www.bulgarian-foresters.org

e-mail: bggora@abv.bg

ОБЩОТО СЪБРАНИЕ ПОТВЪРДИ ПОЛИТИКАТА НА СЪЮЗА НА ЛЕСОВЪДИТЕ В БЪЛГАРИЯ И НЕГОВАТА ПОЗИЦИЯ ПО НАЙ-АКТУАЛНИТЕ ПРОБЛЕМИ НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО

На 27 март в София се състоя заседание на Общото събрание (ОС) на Съюза на лесовъдите в България. Присъстващите 32 от избраните 42 делегати на ОС приеха отчет на Управителния съвет за дейността на СЛБ за 2024 г., както и обсъдиха и приеха годишния финансов отчет на СЛБ за 2024 година. Фокусът в отчета за дейността на Съюза бе върху постигането на поставените в Мандатната програма цели и задачи: участието на представители на СЛБ в работните групи за промени в нормативната уредба; проведените процедури за номиниране за приза „Лесовъд на годината‘23”, на които са връчени почетни знаци, сертификати и съответните парични награди през 2024 г.; редовното издаване на вестник „Българска гора“ и поддържането на Интернет страницата на СЛБ; активно участие на СЛБ в срещите на Съюза на европейските лесовъди и приетата покана за провеждане на XXI-ия редовен конгрес на СЕЛ в България през септември 2025 г. в Русе. На обсъждане бяха поставени редица въпроси от дейността на СЛБ за 2025 година.

Беше приет отчет на бюджета като общ размер на приходите и на разходите за 2024 г., както и предложените показатели на проекта за бюджет за 2025 година. Бяха коментирани приходите от членския внос от 2024 година. Бе споделено становище, че е възможно някои от членовете на СЛБ да се откажат от своето членство, поради високия размер на членски внос. Това налага да се прегледат платежните документи, приети през 2024 г., и да се установи броят на платилите членски внос. От друга страна, трябва да се активизира дейността в дружествата по места, да се отчита мнението на редовите членове и проблемите, които те поставят.

Бе потвърдена позицията на Съюза на лесовъдите в България, приета през 2009 г. и потвърждавана многократно след това, за самостоятелност и единство на горското ведомство, включително с предприятията от дървообработващата и мебелната индустрия, представена от проф. Иван Палигорев на първото заседание на работната група за промени в Закона за горите през 2023 г. и подкрепено от почти всички присъст-

ващи в частта за самостоятелност и единство на горското ведомство. Постъпиха и бяха обсъдени предложения по текста на позицията, като втора възможност Изпълнителната агенция по горите и държавните предприятия да преминат към МОСВ, което не бе подкрепено. Бяха изслушани някои несъгласия с отделни текстове и някои съображения по точки от позицията. Бе прието тези предложения да бъдат представени писмено, за да бъдат предоставени на членовете на УС на СЛБ и делегатите на ОС, и ако те се приемат за основателни, да бъдат отразени преди нейното изпращане към Народното събрание, парламентарно представените партии, Министерския съвет и Министерството на земеделието и храните (**Позицията е публикувана на стр. 2).**

Участниците в Общото събрание обсъдиха въпроса за символите на СЛБ - значката и членската карта. След приключването на ремонта на офиса в София ще се направи преглед на наличните значки, а за членската карта бе предложено да се поиска оферта за пластика или карта с чип, която да бъде предоставяна на всеки член. Съществуващите технологии позволяват карта със снимка и с данните на нейния притежател да се въведе в единен регистър на членовете, който ще се изготви всяка година след заплащане на членския внос. По този начин ще се постигне строга отчетност за броя на членовете по региони и размера на платения членски внос, което е изискване на приетата счетоводна политика на Съюза на лесовъдите в България.

Бе обсъдено и прието предложение за увеличаване на заплащането за счетоводно обслужване и за редактора на в. „Българска гора“. Бе приета единодушно програмата за провеждане и състава на организационния комитет за XXI конгрес на Съюза на европейските лесовъди на 11 - 14 септември 2025 г. в Русе.

Бе прието предложените промени в УС на СЛБ, представени от делегатите от Сливен, да се разгледат на следващото заседание на Управителния съвет и да се предложат за приемане на Общото събрание през 2026 година.

Защитените природни територии
в България отбелязаха своите годишнини

На стр. 3

Един век съхранена традиция, която сме
длъжни да пренесем в бъдеще

На стр. 8

21 март - Международен ден на горите с тема „Горите и храните“

През 2012 г. Общото събрание на ООН обяви 21 март за Международен ден на горите. Денят повишава осведомеността за значението на всички видове гори, а страните се насърчават да предприемат местни, национални и международни усилия за организиране на дейности като кампании за засаждане на дървета.

Темата за всеки Международен ден на горите се избира от органа, който се нарича Съвместното партньорство за горите, и за 2025 г. тя е „Горите и храните“, с което се отбелязва решаващата роля на горите за продоволствената сигурност, изхранването и поминъка. В допълнение към осигуряването на храна, гориво, доходи и заетост горите поддържат плодородието на почвата, защитават водните ресурси и осигуряват местообитания за биоразнообразието, включително жизненоважни опрашители. Горите са от съществено значение за оцеляването на зависимите от тях общности и допринасят за смекчаване на изменението на климата чрез съхраняване на въглерод.

Повече от 5 милиарда души по света използват горски и недървесни горски продукти за храна, лекарства и препитание. Горите са богат източник на ядки, плодове, семена, корени, грудки, листа, гъби, мед, диво месо и насекоми, осигуряващи основни хранителни вещества. Над 2 млрд. души разчитат на дърва и други традиционни горива за готвене. Горите са от решаващо значение за селското стопанство. Месото на дивеча от горите е голям източник на протеини и микроелементи за коренното население и селските общности. За храна се използват над 3200 вида диви животни. Горите служат като мрежи за безопасност на храните по време на криза - неуспешни реколти или конфликти. Залесените водосбори осигуряват прясна вода за повече от 85 % от големите градове в света. В някои страни и региони около 20 % от доходите на селските домакинства са от горите.

Тази година ФАО (Организация по прехрана и земеделие) празнува своята 80-годишнина и събитията, организирани по повод Международния ден на горите, показват действия и най-добри практики, които насърчават приобщаващо и устойчиво хранително бъдеще.

Участници в Общото събрание на СЛБ.

Позиция

Съюз на лесовъдите в България

**ДО
НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА -
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА НАРОДНОТО
СЪБРАНИЕ**

**ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ
НА ПАРЛАМЕНТАРНО
ПРЕДСТАВЕНИТЕ
ПАРТИИ**

**РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ -
МИНИСТЪР -
ПРЕДСЕДАТЕЛ**

**ПОЗИЦИЯ
НА
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА
СЪЮЗА НА ЛЕСОВЪДИТЕ
В БЪЛГАРИЯ**

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО
СЪБРАНИЕ,
УВАЖАЕМИ ПРЕДСЕДАТЕЛИ
НА ПАРЛАМЕНТАРНО
ПРЕДСТАВЕНИТЕ ПАРТИИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,**

На заседание на Общото събрание на Съюза на лесовъдите в България (СЛБ) бе обсъдена и приета тази позиция, за да се защити правото на лесовъдите и на лесовъдската професия да работят единствено по изискванията на действащите закони, лесовъдската етика и морал, завещани ни от създателите на сдружението преди 116 години. Съюзът е правоприменик на Дружеството на българските лесовъди, основано през 1909 г., продължител на благородните традиции в опазването и възпроизводството на Българската гора и член на Съюза на европейските лесовъди. Като строго професионална организация, обединяваща над 3200 членове с висше образование от около 7000-ата лесовъдска колежия, която стопанисва горските територии на България, заемащи над 38 % от площта на страната, СЛБ нееднократно е изразявал експертно становище по всички въпроси, които засягат стопанисването и опазването на горите на България и развитието на съвременното горско стопанство, като същевременно полага максимални усилия за подобряване на състоянието на българските гори.

Като отчитаме, че горите на Република България:

- са национален капитал, който създава годишно над 14 млн. м³ дървесина, около 5 - 8 млн. м³ от която се добива за промишлено потребление в строителството или за преработка на крайни продукти - мебели, дограма, хартия и картони;

- създават директно или индиректно заетост на над 100 000 работещи в горското и ловното стопанство, дърводобива, дървообработването, мебелната и целулозно-хартиената промишленост и устойчиво с родни ресурси произвеждат около 5,6 % от БВП на страната;

- имат значение за отоплението на над един млн. домакинства през зимата;

- са среда за формиране на над 80 % от прясната вода в страната;

- над 85 % са обществена (държавна и общинска) собственост;

- са основен фактор за справяне с последствията от промените в климата,

Съюзът на лесовъдите в България предлага:

В навечерието на предстоящото отбелязване на 100-годишнината от първото честване на Седмичката на гората, 100-годишнината на висшето лесовъдско образование и 120 години организирана дейност по залесяване и укрепяване на пориите в България да обрнете внимание върху някои основни аспекти в дейността на горското стопанство, които да доведат до очакваното от обществеността подобряване на състоянието на българските гори и горския сектор:

1. В подкрепата на министъра на земеделието и храните в обявеното от него подпомагане на горския сектор по линия на компенсаторните и инвестиционните плащания **можем да помогнем да се предприемат спешни действия за разгласяване и обучение на потенциалните получатели на подпомагането.**

2. **Да се обмисли структурно-административна реформа в горския сектор** чрез изменение в Закона за горите за **възстановяване на единството на ведомството**, изпълняващо дейности по управление, контрол и стопанисване на горите у нас,

независимо от това дали същото ще е структура в състава на МЗХ, или ще се отдели в самостоятелно горско ведомство на пряко подчинение на Министерския съвет. Единството на ведомството или самостоятелното ведомство е необходимо задължително да съчетава в себе си - като най-важна държавна функция - формирането и осъществяването на политиката в областта на горското и ловното стопанство, дърводобива, дървообработването, мебелната и целулозно-хартиената промишленост, както и управлението на дейностите по възпроизводство и стопанисване на горите, при осигуряване на баланс от икономически, екологични и социални продукти, както и функции и услуги от държавните гори за задоволяване на обществените потребности в дългосрочен аспект.

3. Да се промени и усъвършенства начинът на функциониране и финансиране на системата, създаден с реформата в горския сектор с приетия през 2011 г. нов Закон за горите. **Осъществяването на обществените дейности и функции на горското стопанство** като: залесяването, опазването, отглеждането на горите, борбата с ерозията, лесозащитата, ловностопанската дейност в държавните ловни стопанства, охраната на лова и дивеча, строителството на горските пътища, горската инвентаризация, поддържането на биоразнообразието, изпълнението на поддържащи и/или възстановителни дейности в защитените територии и други, **следва да бъде приоритет и трябва да бъде преустановена зависимостта на изпълнението им от добива и продажбата на добитата дървесина от държавните гори.** За целта част от публичните функции и дейности е **необходимо да бъде обвързана с финансиране от държавния бюджет**, а останалата част от издръжката на системата да се финансира от приходите от дейностите в държавните горски територии.

4. Да се възстанови практиката за ръководители в горското ведомство и неговите поделения **да бъдат назначавани доказани професионалисти с определен за съответната позиция минимален стаж по специалността**, признати от лесовъдската колежия

с безспорни управленски качества, морал и авторитет.

5. **Да се усъвършенства системата за образование, квалификация и преквалификация на работещите, с особен акцент на техниците-лесовъди, обучавани в центрове за професионална квалификация.** Обособяване на единна система за набиране, развитие и задържане на качествените и образовани специалисти в системата - промяна в категорията на труд за служителите, допълнително заплащане за прослужено време върху основното месечно възнаграждение за всяка година стаж, осигуряване на пари за храна, облекло и други.

6. Осигуряване на средства и рестартиране на процеса за извършване на **първа национална горска инвентаризация и усъвършенстване на инвентаризацията и планирането в горите** независимо от собствеността. Развитие на системата на горско планиране и въвлечане на заинтересованите страни във формирането и осъществяването на горската политика на местно и национално ниво.

7. Повишаване на прозрачността в сектора „Горско стопанство“. **Откриване на достъпа до системата за информация за горите в ГИС**, в която всяка информация е обектно привързана и може да бъде достъпна през различни електронни устройства - компютър, лаптоп, таблет, мобилен телефон. Непрекъснато усъвършенстване на единната информационна система и улесняване на достъпа до информация на гражданите за дейността на централното горско ведомство и осъществяването на дейности в държавните горски територии, включително относно договорите за продажба на дървесина и реализацията на асортименти дървесина по ценоразпис. Развитие на уеб-базираните системи и приложения, обвързаност на дейностите в горските територии с ГИС, позволяващи проверка на сигнали в реално време.

8. **Създаване на обществени консултативни съвети към всяко равнище на управление** - община, област, район за планиране и национално ниво, включващи в състава си представители на всички

заинтересовани страни, с възможности да се обсъждат всички проблеми по управлението и стопанисването на горите, което да допринесе за възстановяване на доверието на обществото към лесовъдската колежия.

9. **Разработване на дългосрочни и финансово осигурени програми за екологично образование на обществеността** - изграждане на образователни центрове, оборудване на подвижни центрове по „Горската педагогика“, като основна цел и приоритет е обучението на обществото от най-ранна детска възраст, като се възпитава любов и отговорно отношение към природата и в частност към българските гори.

**УВАЖАЕМИ ДАМИ
И ГОСПОДА,**

Предвид особената важност на горите в Европа, подчертана в Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. и Стратегията на ЕС за горите до 2030 г. - неразделна част от Европейския зелен пакт, Ви призоваваме да обрнете сериозно внимание върху състоянието на българските гори като основен фактор за постигане на климатичен неутралитет на страната и Европейския съюз. Досегашният модел на управление на българските гори не позволява постигането на целите и мисиите на тези основополагащи стратегически документи на ЕС, което считаме, че задължава нас - лесовъдите в България, и Вас - държавниците, призвани да защитавате обществения интерес, да положим усилия за осигуряването на бъдещето на горите в ЕС и да подпомогнем поддържането на тези ценни активи за поколенията напред.

Тази отговорна задача изисква въпросите за развитието на сектора „Горско стопанство“ у нас да се поставят на най-високо държавно ниво, т.е. в правителството на България, което в най-пълна степен би се осъществило чрез самостоятелно горско ведомство, с регионални структури и териториални поделения - държавни горски и ловни стопанства.

**ПРОФ. Д-Р ИВАН
ПАЛИГОРОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА СЪЮЗА
НА ЛЕСОВЪДИТЕ
В БЪЛГАРИЯ**

Декларация

на Общото събрание на Факултет „Горско стопанство“ в Лесотехническия университет

Относно: Състоянието и държавната политика в системата на горското стопанство

В далечната 1925 г. в бедна и победена България няколко мъдри държавници, мислейки за бъдещето, се заемат да въдворят ред в българските гори, като залагат на просвещението и образованието. Формира се първият висш образователен курс по горско стопанство към новооткрития Лесовъден отдел при Агрономическия факултет на Софийския университет. През следващите 100 години мястото и ролята на Факултета по горско стопанство претърпява съответни на политическата конюнктура административни промени, но винаги е изпълнявал водеща роля за научно, образователно и кадрово обезпечаване на горския сектор.

Възпитаниците на Факултета са хората, които изцяло промениха облика на страната ни, като управляваха зеленото богатство в

унисон с професионалните изисквания - с дългосрочен хоризонт, устойчиво и честно. Независимо от това къде структурно се е намирало централното горско ведомство винаги начело в неговото оперативно ръководство всеотдайно са работили възпитаниците на Факултета по горско стопанство. Така днес българските гори са не само национална, но и общоевропейска ценност. Съвсем не е случайно, че почти 2/3 от тях са включени в Общоевропейската екологичната мрежа „Натура 2000“, а страната ни дели първо място в тази престижна класация в рамките на ЕС.

Със загриженост и притеснение днес наблюдаваме процеси в управлението и дейността на горската система, които необосновано нарушават традициите и професионалната етика и очакванията на

обществеността за публичност и прозрачност. Горският сектор е в сериозна криза, породена от обективната пазарна конюнктура в резултат на пандемията от Ковид 19 и войните в Европа и Близкия изток, но също така и поради подценяване от страна на държавата на функциите и значението му на национално ниво. Разпъван е между местни, популистки и краткосрочни, крайно зелени искания и също така краткосрочни, комерсиални и скрити лични, често пъти олигархични интереси. Тези две тенденции са видими в нормативната безпомощност на управлението, която трябва да адаптира сектора към бързо променящата се среда и в постоянната поредица от политически инициации, необосновани кадрови промени по места. Символичен връх в държавното неглижи-

ране на горския сектор е непрозрачното поставяне за ръководител на Националното горско ведомство на човек, който не само няма професионални познания и образование, но фактически няма нищо общо с управление на природните ресурси и предизвикателствата на променящата се среда! Подобни примери водят до загуба на вяра и мотивация на хилядите, възпитаници на Факултета по горско стопанство в практиката, т.е. на онези наши колеги, които сме закърмили с любов към гората и вяра, че образованието, науката и упоритият труд са средство за просперитет.

Преподавателите, студентите и служителите от Факултет „Горско стопанство“ на ЛТУ апелираме за:

- Преразглеждане от страна на министъра на земеделието и премиера на Р. България на последните назначения в националното горско

ведомство (ИАГ).

- Предприемане на стъпки за по-нататъшно изсветляване на кадровите решения в сектора.

- Спешни и дългосрочни действия на държавата за преодоляване на икономическите проблеми в сектора.

- Разширяване на професионалния диалог с всички заинтересовани за гарантиране на правото на гражданите на приветлива и достъпна природна среда.

Само целенасочени, научно-обосновани мерки и решения от страна на отговорните държавни институции съвместно с изворите на знания и професионални умения са в състояние да възстановят нарушеното обществено доверие и признателност за ролята и мястото на горското стопанство и висшето горско образование сега и през следващите 100 години!

Споделено

Как попаднах в горския „Параграф 22“

През последните три години от работата ми по изработване на горскостопански планове за гори - собственост на общини, попаднах наистина в ситуацията, която наричам „Параграф 22“. Не оная от филмирания едноименен роман на Джоузеф Хелър, а в шантата българска действителност. Защо е шантата - ще стане ясно по-надолу.

По писаните горски правила, за да се стопанисва една общинска гора, тя трябва да има изработен и приет горскостопански план. Дотук добре, защото така пише в закона. Има достатъчно общини, за чиито гори се грижат добри професионалисти, които желаят да ги стопанисват по правилата. Горскостопанските планове се изработват съвместно от лицата, на които това им е работа, но се появяват едни други лица, за които условието за изработване на тези планове и за стопанисване на тези гори е необходимостта да се промени предназначението на имотите в горски територии, в случаите, когато върху кадастралната карта те погрешно са отразени като земеделски територии.

По писаните правила това не е необходимо, защото всяка земя, покрита с един декар гора, е горска територия, защото всяка педя земя, за която няма изработен подробен устройствен план, има трайно предназначение съобразно фактичното си използване и най-важното, за което се е произнесъл и Върховният административен съд на

Република България - когато тази педя земя е гора, тя се управлява по Закона за горите, а не по указания на администрацията.

Ще си позволя да цитирам решение № 7463/27.07.2022 г. на Върховния административен съд по повод на обжалвано решение на първоинстанционен съд за отмяна на заповед на директор на регионална дирекция по горите за отказ да одобри горскостопанска програма за поземлен имот, представляващ гора, но отразен в кадастралната карта като земеделска територия. В решението пише: „Правилно първоинстанционният съд е приел, че оспорената заповед е незаконосъобразна, тъй като противоречи на разпоредбата на § 9 от Преходни и заключителни разпоредби на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, чрез която законодателят е дал право и е вманил задължение на собственика на имота, без промяна на начина на трайно предназначение на територията, да осъществява ползване на дървесина от тези земеделски територии, по реда, разписан в Закона за горите“.

Какво тук не е ясно?

Цялата тази кривича води до един огромен хаос. Първата част от този горски хаос я изиграват тези, които си представят документите за промяна на предназначението. Посягат с ръка към някой шкаф в общината, изваждат една купчина със скици, без да се интересуват на тези скици гора ли има, земеделска

земя ли има, река ли има, или бог знае какво. При мен лично се появи една скица на имот, в който освен гора, пасища и ниви беше включена и джамията на едно село в община Кирково, а този имот трябваше да стане държавна горска територия.

По веригата до министъра на земеделието и храните едва ли има много хора, които да погледнат какво им се представя, и белята е свършена. Цялата тази работа била безплатна. Безплатен е подписът на министъра, защото го полага за една секунда, но правил ли си е някоя сметка колко хора са си губили времето, за да свършат нещо, което не е необходимо.

Да приемем хипотезата, че ако наистина това с промяната на предназначението е необходимо да се свърши, то трябва да се прави по друг ред, а не по този, по който се прави сега. Определеният сега ред се отнася само за земеделските земи, съгласно Закона за устройство на територията (обработваеми земи, ниви, овощни и зеленчукови градини, лозя, ливади и други) и необработваеми земи (пасища, скатове, дерета, оврази и други), за които някой се е произнесъл, че не са годни за земеделски нужди. Ако някой заинтересован реши да обжалва и съдът си е на мястото, по всяка вероятност тези актове ще бъдат отменени.

Тук е най-силно изразен проговорът „параграф 22“ (да си припомним, че понятието означава парадоксална ситуация, от която индивидът не може да излезе пора-

ди противоречащите си правила). Горската администрация не разрешава тези земеделски земи, които са гора по фактичното си използване, да се стопанисват, а органът, който се произнася за решенията на общинския съвет за промяна на предназначението - областният управител, не разрешава, защото част от тези гори-земеделски земи или земеделски земи-гори, не са потърсени от техните бивши собственици и са предадени на общините за управление - земи по чл. 19 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.

Тези земи, видите ли, се предоставят от общинските съвети само за изпълнение на обекти от техническата инфраструктура, за изпълнение на дейности по предоставени права по Закона за подземните богатства и на други проекти, за които съгласно закон се допуска принудително отчуждаване, за създаване на нови или разширяване на строителните граници на съществуващи урбанизирани територии, за изграждане на общински инфраструктурни обекти, за изпълнение на проекти за удряване на земеделски земи и за инвестиционни проекти, получили сертификат за инвестиции клас.

Това е точно така, но за да вземеш такова решение по законосъобразност, трябва да прочетеш минимум два закона, които имат отношение към проблема, да се съобразиш не само с „буквата на закона“, но и с „духа и целта на закона“.

Това е много важно, защото целият този хаос в своя първоначален зародиш е причинен от хора, които не са се съобразявали с тези основополагащи правила, а са гледали да отхвърлят работа и да добият определени средства.

И какво излиза в крайна сметка? Царят (законът) дава, но пъдарят (администрацията) не разрешава. И когато искаш да си гледаш съвестно и законно работата, но не ти дават, идват други персони. Хора които не уважават законите, нарушават ги с мълчаливото съгласие на някои пъдари и „екозащитници“ и действат безнаказано.

И докато мъдрите се намъдруват, лудите ще се налудуват. Досега говорихме за добрите стопани на гората, които искат да я стопанисват по правилата, а сега няколко думи и за душманите на гората. От цялата гореописана неразбория се възползват „субсидиевди“ и организатори на предизборна пропаганда от рода: „Дайте да почистим тези пасища, които всъщност са си стопроцентови гори и да вземем по някой лев от различните фондове на Европейския съюз, а покрай това и за изборите ще си подготвим избиратели с някой и друг кубик дърва за горене“.

Е, ако имаше безпристрастни правозащитни органи, прокуратура и съд, това - последното, нямаше да става, но за съжаление тях ги вълнуват други въпроси.

Инж. Илия АНГЕЛОВ

Гори и други фактори, които влияят на речния отток

Горите във водосборите са един от факторите, влияещи на речния отток, който се формира в условията на разнообразни климатично-ландшафтни съчетания поради географското разположение на нашата страна. Голямо е значението на експерименталните проучвания за влиянието на горите върху формиране на речния отток (Серафимов, 1974, 1975, Раев, 1975 - 1980 и др.). Състоянието на горите е от съществено значение за съхраняване на водорегулиращите, водоохранните и почвозащитните функции на горските екосистеми. Проучванията на факторите и условията, въздействащи на речния воден отток, имат не само приноси в социално и екологично отношение, а са от значение и за горското стопанство.

Факторите, които влияят на речния отток, имат комплексен характер и е доказана значимата роля на хидрогеоложките, геоморфоложките, почвено-растителните и други условия в речния басейн. За протичане на хидроложките процеси е доказано доминиращото влияние на климатичните условия (Н. Христова, 2012). Падналите валежи се разпределят и трансформират в зависимост от вертикалната и хоризонталната разчлененост на релефа, наклона на склоновете, растителната покривка и други фактори и е анализирано влиянието на природната среда върху характеристиките на оттока. Определено

е, че максимален отток при отделни валежи се получава от съчетаването на голямо количество валежи с висока тяхна интензивност и че тя е по-значим фактор за формиране на повърхностен воден отток в сравнение с тяхната големина.

За катастрофалните прииждания на някои реки у нас е посочено, че водните обеми бързо нарастват не само от конкретен валеж, а вследствие и от предишни непрекъснати дъждове. Валежите, които са предпоставка за формирането на високи вълни, са с най-голяма честота над северните склонове на Стара планина, Източните Родопи и Същинска Средна гора (Зяпков и др., 2008). Тези валежи са предизвикани от средиземноморски и атлантически циркуляционни системи.

За преразпределяне на падналите валежи в повърхностен и подземен отток основен фактор е почвата и зависи от степента и способността ѝ за инфилтрация и ерозираност. В речния басейн почвите влияят на разпределението и трансформацията на падналите валежи. Почва, покрита с гора, има по-голяма водопропускливост от безлесни площи. От изследванията за определяне на хидроложкия ефект на почви с една и съща водопропускливост е установено, че този ефект зависи от степента на изходната влажност, интензивността на валежите, наклона на склоновете и

растителността. Други проучвания посочват, че степента на трансформация на валежите в отток върху различни типове почви зависи от тяхната овлажненост и степен на обработка. При изучаване на факторите и условията, формиращи речния отток във водосборите, е определено, че за отточния ефект на валежите голямо значение има предходното овлажняване от предишни дъждове.

От проучванията в някои планински райони от югозападната част на нашата страна (Мандев, 1979, 1984) е констатирано, че за бързо оттичане на падналите валежи и за формиране на бързи повишавания на водните нива основен фактор са слабозадържащите свойства на плитките ерозиранни и излужени канелени почви. Други изследвания показват сравнително висок коефициент на филтрация при планинско-ливадни почви, а най-малък - при излужени канелени псевдоподзолисти и блатни почви (Пенков, 1984, 1992). Резултатите от направени изследвания показват, че колебанията на повърхностния воден отток от стръмни склонове са значително по-малки, когато те са покрити с гора.

Състоянието на горите и лесистостта на водосборите имат голямо значение за запазване на водоохранните, водорегулиращите и почвозащитните функции на планинските гори. Значението на

тези въпроси се засилва и от възникването на речни прииждания. Съгласно Зъков и кол. (2000) основна лесовъдска задача е запазването на водоохранно-защитните функции на горите, но тези въпроси остават недостатъчно изучени. Хидрологичният ефект на горите е изследван във връзка с техния видов състав и възраст (Недялков, Раев, 1988, Раев, 1980, 2006). Изяснени са въпроси за значението на горската растителност като фактор върху оттока. От направен обзор на изследванията у нас и в други страни се вижда значението на горските екосистеми за формиране на речния отток. С увеличаване на пълнотата на гората нараства процентът на задържаните валежни води. Въз основа на направени експерименти е установено намаляване на повърхностния отток в насаждения от различни класове на възраст на горите в сравнение с обезлесена опитна площ. В зависимост от вида на насажденията, горската растителност понижава варибилността на годишния речен отток.

Защитно-водоохранните функции на горските екосистеми се проявяват най-силно в планинските гори поради пресечения релеф и големите наклони. От използваните водни ресурси в България над 80 % се формират в горски водосбори (Раев, 1988, 2000). Горите

са най-ефективни за подобряване на инфилтрацията в дълбоките почвени слоеве и за ограничаване на склоновия воден отток. Гората въздейства както върху приходни, така и върху разходни елементи на водния баланс. Горската растителност е предпоставка за по-малка интензивност и по-голяма продължителност на снеготопенето. Горската постилка с филтриращите си свойства също влияе за намаляване на повърхностния воден отток, съставят на горите и лесистостта на водосборите влияят върху продължителността на водния отток и времевите параметри на отточните фази. Проф. Раев (2008) посочва, че горите покрай реките „не бива да се секат, а само прорасналите вътре в коритото, които затлачват и могат да се превърнат в бент, който допълнително да вдигне нивото на реката и тя да прелее“. Горите покрай реките и потоците са най-добратата защита от разрушаване на бреговете. Лесистостта на водосборите и състоянието на горите са от съществено значение за съхраняване на водорегулиращите и почвозащитните функции на горските екосистеми. Водорегулиращата роля на горите се изразява в способността им да осигуряват относително постоянно подхранване на реките с вода през цялата година.

Доц. д-р Надежда
СТОЯНОВА

Нови ръководители

Заместник-министър на земеделието и храните

На 17 февруари инж. Стоян Тошев е назначен за заместник-министър на земеделието и храните.

Роден е на 17.11.1983 г. в Ловеч. Завършва в ЛТУ магистърска степен по горско стопанство. Има допълнителни специализации и курсове в областта на спътниковите технологии и инвентаризация на гори, оценка на щети при природни бедствия, оценка на ловни трофеи.

Започва работа в системата на горите като горски стражар в ДГС - София. От 2011 г. работи в РДГ - София, на различни длъжности, като от 2016 г. е зам.-директор, а от 2019 г. - директор. На 15.08.2022 г. е назначен за изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите.

В качеството си на зам.-министър в МЗХ инж. Тошев ще отговаря,

координира и контролира провеждането на държавната горска политика в горското и ловното стопанство.

Изпълнителен директор на ИАГ

На 1 февруари за изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите е назначен Асен Марков.

Роден е на 01.10.1981 г. в София.

Дипломира се с магистърски степени по бизнес администрация в Лондон и по финансов мениджмънт и маркетинг във Висшата школа по застраховане и финанси - София. От Лондон сити колеж, Великобритания, притежава диплома за управление на науките.

От 2000 до 2005 г. работи като специалист по ценообразуването в „Сервизмед Пропърти“ ЕООД - София. През 2006 - 2009 г. е ръководител на проект за управление на офис сгради в „Нашид Пропърти Къмпани“ - Лондон. През 2010 - 2019 г. е управител на „Сервизмед“ ООД. В ИАГ работи от 2019 до 2021 г. последователно като старши и главен експерт и началник-отдел. През 2021 - 2023 г. е главен експерт в ДФ „Земеделие“, а след това - до началото на 2025 г., е директор на дирекция в Агенция „Пътна инфраструктура“.

Защитените природни територии в България отбелязаха своите годишнини

ДПП „Шуменско плато“. Своята 45-годишнина Паркът отбеляза с откриването на 4 февруари на фотоизложба, тържественото честване с поздравителна програма, представяне на нови инициативи и срещи с учениците от училищата в Шумен. Запомняща се от всички посетители остана фотоизложбата „45 години за хората и природата“, в която

бяха подбрани фотоси от ключови събития в работата на Дирекцията - строителство на основни сгради, създаване на паркова инфраструктура, провеждане на конкурси, пленери, акции доброволчески инициативи, теренни проучвания и обмяна на опит с колеги от различни организации, любопитен момент от историята на Парка (сн. 1).

ДПП „Русенски Лом“. На 26 февруари 1970 г. природните територии по поречието на реките Баниски Лом, Черни и Бели Лом са обявени за Народен/Природен парк под името „Русенски Лом“. Сега общата площ на Парка е 3408 ха, която е с голямо разнообразие от редките и защитените видове, запазила непокънатото природното и културното наследство на каньоновидната долина на Русенски Лом (сн. 2). По случай 55-годишнината на Парка доц. д-р Наталия Стоянова - служител на ДПП, посети

учениците със специални образователни потребности в ОУ „Отец Паисий“ в гр. Мартен, за да им разкаже в достъпна форма за опазването на богатото биоразнообразие чрез организиран образователен проект „Природна работилничка“. Всички ученици получиха сертификат за участие и подариха свои рисунки за Парка.

НП „Рила“. На 24 февруари се навършиха 33 години от създаването на Националния парк „Рила“ - най-големият национален парк в България. Годишнината бе отбелязана с празнична програма в Регионалния исторически музей в Благоевград, където бе представено богатството на рилската природа и начините за нейното опазване. НП „Рила“ е част от „Натура 2000“, съхранява едни от най-чистите екосистеми в Европа и е важен център за устойчив туризъм, научни изследвания и екологично образование (сн. 3).

Кратки новини

ДПП „Странджа“. Съвместно с ДГС - Кости, горските служители са обновили мястото около намиращата се в землището на с. Кости чешма, изградена в памет на акад. Борис Стефанов - първият изследовател на растителността на Странджа.

ДГС - Казанлък (ЮИДП). Преди 12 г. е извършено първото залесяване край Казанлък, което

поставя началото на организираната борба с ерозията у нас. В основата му е френският лесовъд Феликс Луи-Мари Вожли, който идва у нас по покана на българското правителство и организира първото Бюро за укрепяване на пороищата и залесяване в Казанлък през 1905 година. Служители на Стопанството са почистили местността около паметната плоча на Вожли и са възстановили надписа върху

паметната плоча (сн. 1).

ЮИДП - Смолян. По случай 100-годишнината от първото провеждане на Седмицата на гората (през 1925 г. - Празник на залесяването, реламентиран в Закона за горите) Южноцентралното държавно предприятие стартира кампания „Вкоренени в бъдещето“. До края на март по график всички поделения на Предприятието се включиха в залесяването на нови горски площи, като за целта са използвани близо

58 000 фиданки зимен и космат дъб, атласки кедр и черен бор. С широколистни са залесени 42 дка, а с иглолистни - 103 декара. Почвоподготовката е извършена със собствена техника.

СЗДП - Враца. На 12-14 март Северозападното държавно предприятие бе домакин на втората годишна среща по Проект „Живот за братията лешояд“. В срещата взеха участие партньорите по проекта от България, Северна

Македония, Румъния, неправителствени организации, доброволци от нашата страна и Румъния. Представени бяха доклади и анализи на дейностите по проекта. Теренното посещение в резервата „Врачански карст“ позволи на партньорите да се запознаят с изпълнението на моделно управление на горски територии, които да бъдат приспособени за лешоядите, от страна на СЗДП (сн. 2).

Служители на ДГС - Пловдив, се включиха в кампанията „Вкоренени в бъдещето“.

Възможностите за подкрепа в максимална степен на сектора чрез европейски средства бяха представени на заседание на Националния съвет по горите

На 18 март, в съответствие с чл. 155 от Закона за горите със Заповед № РД49-90/11.03.2025 г., бе проведено заседание Националния съвет по горите (НСГ) към министъра на земеделието и храните. Във форума участваха 37 членове на Националния съвет по горите и допълнително поканени представители на заинтересовани страни. Заседанието бе открито от д-р Георги Тахов - министър на земеделието и храните, и водено от инж. Стоян Тошев - зам.-министър на земеделието и храните, който е и председател на НСГ. В състава на НСГ участва проф. д-р Иван Палигоров - председател на Съюза на лесовъдите в България.

Основните решения, изводи и заключения по точките от дневния ред са:

1. Министърът Тахов подчерта факта, че българските гори изпълняват множество икономически, екологични и социални функции от особено значение за устойчивото развитие на страната и акцентира върху горското стопанство като традиционен поминък с особено значение за развитието на селските райони в България и подобряването на качеството на живот в малките населени места. „Устойчивото управление и опазването на горите е сред основните приоритети на екипа на Министерството“, заяви д-р Тахов. Той посочи, че предизвикателствата пред горския сектор през последните години са свързани основно с негативното въздействие на климатичните промени, опазването на горите от природни бедствия и други. Министърът информира участниците в срещата, че за първи път секторът ще бъде подкрепен в максимална степен чрез европейски средства, които са залегнали в Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023 - 2027 г., за устойчиво управление и опазване на горите на България.

2. Росица Георгиева - държавен експерт в дирекция „Европейска координация и международни отношения“ на МЗХ, представи „Целите на Организацията на обединените нации за устойчиво развитие“ с фокус върху относимите към горите и горското стопанство Цел 15 „Живот на Земята“ и ангажиментите по отчитане на напредъка на Република България по отношение на заложените подцели и очакваните резултати.

3. Инж. Николай Василев - началник на отдел „Стратегии и планиране в горското стопанство“ в дирекция „Търговски дружества и

държавни предприятия“ на МЗХ и зам.-председател на НСГ, представи „Действията на Министерството на земеделието и храните по отношение на ангажиментите на Република България за присъединяване към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие“. Представена бе кратка информация за преговорния процес по присъединяването на България в рамките на комитетите по земеделие и по корпоративно управление. В тази връзка бе посочена официалната позиция на МЗХ през последните две години по запазване на правната форма на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите.

4. Инж. Росен Райчев - зам.-изпълнителен директор на Изпълнителна агенция по горите и инж. Николай Василев представиха достиженията по „Изпълнение на заложените в Стратегията на Европейския съюз за биоразнообразие цели, касаещи опазването на горските територии - амбициозност и постижимост, постигнати резултати на национално ниво и целесъобразност на последващите действия“. Особено внимание бе обърнато на факта, че България е изпълнила предсрочно и е надвишила заложената цел за увеличаване на строго защитените горски територии съгласно Стратегията на Европейския съюз за биоразнообразие. Република България към 2030 г. трябва да има 30 % строго защитени гори, а 10 % (или една трета от тях) следва да са стриктно защитени. Съответно в рамките на докладването бе посочено, че 57 % от горите в страната са включени в националната екологична мрежа „Натура 2000“, а над 12 % са строго защитени гори в рамките на национални паркове, резервати, защитени местности, гори във фаза на старост, определени със заповед на министъра на земеделието и храните и други.

5. Инж. Николай Василев представи и кратка информация по „Национална стратегия за

развитие на горския сектор в Република България за периода до 2030 г.“. Обърнато бе внимание на факта, че Националната стратегия за развитие на горския сектор в България е необходимо да гарантира устойчивото управление на горите. Министър Тахов посочи, че тази ключова национална политика дефинира три стратегически цели, които до голяма степен отговарят на основните социални, икономически и екологични функции на горите и подчерта, че само чрез постигане на необходимия баланс между тях може да се гарантира бъдещото устойчиво управление на българските гори.

6. Инж. Станислав Банчев - държавен експерт в дирекция „Развитие на селските райони“ на МЗХ, представи „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023 - 2027 г. и информация за „горските“ интервенции и екосхеми, и планирането на приеми за набиране на проектни предложения за периода 2025 - 2027 г.“. Посочено бе, че Министерството на земеделието и храните планира стартирането на всички 8 интервенции за финансиране на горския сектор.

В рамките на точка 7 „Други“ са приети две предложения за включване на теми в дневния ред на заседанието. На първо място бе обсъден въпросът за формиране на горски териториални единици по чл. 7 от Закона за горите, за което се очаква да бъдат предприети необходимите действия за прилагането на закона. По темата за актуалното състояние на горския сектор в Република България бе представена и коментирана информация от регионално и местно значение.

В края на заседанието министър Тахов съобщи, че МЗХ, ИАГ и Лесотехническият университет работят в тясно сътрудничество в организирането на официалните чествания по случай 100 г. Седмица на гората. Д-р Тахов пое ангажимент за регулярна организация на заседания на Националния съвет по горите.

Годишници

Инж. Рагка ВУТОВА на 90 години

Родена е на 10.03.1935 г. в с. Заграде, Благоевградска област. През 1960 г. се дипломира във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Започва работа в ГС - Елещница, като ръководи и участва активно в залесителната дейност на Стопанството. От 1967 г. до пенсионирането си през 1990 г. работи в

сектора по икономика на горското стопанство в РДГ - Благоевград.

Инж. Вутова се изпява като отличен специалист в областта на горската икономика.

Техн.-лес. Илия ПАВЛОВ на 90 години

Роден е на 19.12.1934 година в Батак. Завършва Техникум по горско стопанство -Велинград, през 1954 година.

Работа започва в ГС „Борово“, като началник на ГТУ. Работи като зам.-директор на ГС - м. Снежана, както и в Ловното стопанство „Родопи“. Пенсионира се през 1995 г. като началник на ГТУ в ГС „Борово“.

Техн.- лес. Павлов има съществен принос в създаването на хиляди декари горски култури и успешното развитие на ловностопанската дейност.

Инж. Васил ТОДОРОВ на 85 години

Роден е на 28.02.1940 г. в с. Левочево, Смолянска област. Завършва през 1963 г. ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Трудовият си път започва в „Агрореспект“. От 1974 г. постъпва в централното управление по горите, където отговаря за професионалното обучение, контрола и охраната на горите. От 1998 до 2002

г., когато се пенсионира, е експерт в РУГ - София.

Инж. Тодоров е изявен ръководител с определен принос при изготвяне на нормативната база по контрола и охраната на горите.

Инж. Георги МАНГУШЕВ на 75 години

Роден е на 26.03.1950 г. в Петрич. През 1974 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

В ГС - Симитли, започва работа като началник на ГТУ, а през 1993 г. става директор. През 2003 г. постъпва в РДГ - Благоевград, където се пенсионира през 2013 г. като зам.-директор.

Инж. Мангушев е утвърден професионалист и ръководител, с определен принос за успешното провеждане на горкостопанската дейност в региона. Активно участва в дейността на Съюза на лесовъдите в България.

Инж. Петко АРНАУДОВ на 75 години

Роден е на 19.03.1950 г. в с. Кости, Бургаска област. Дипломира се във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, през 1973 година.

Започва работа като началник на ГТУ в ГС - Ново Паничарево. След това последователно е зам.-директор на ГС - Кости, и директор на ГС - Мичурин (сега Царево), председател на Общински съвет, кмет на община Царево. Пенсионира се като

директор ДГС - Царево, през 2014 година.

Инж. Арнаудов е изтъкнат лесовъд и ръководител в системата на горите, със съществен принос за успешното развитие на горското стопанство в региона.

ОБЯВА

На 30 и 31 май 2025 г. ще се проведе среща на випуск 1985 г. на ВЛТИ. За заявки и записвания тел.: 0885 848 886 и 0884 095 191.

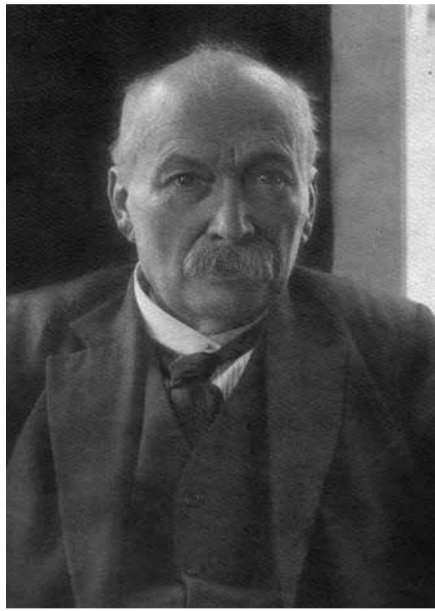
Първостроители

Стефан Дончов - първият българин с висше образование по лесовъдство и първи председател на Дружеството на българските лесовъди

Стефан Дончов (1855 - 1930) е един от най-изтъкнатите лесовъди на своето време. Тази година се навършиха 170 г. от рождението му. Той е първият български младеж, заминал да учи лесовъдско образование в чужбина. Роден е на 28.02.1855 г. в Клисура, Пловдивска област. Началното си образование получава в родния си град, а гимназиалното - в Пловдив. Завършва Земеделско-горското училище в Крижевац, Хърватско (Австро-Унгария). Продължава образованието си и през 1876 г. завършва с отличен успех Кралската земеделска академия в Проскау (Пруссия).

Прибрал се в България веднага след Освобождението, 6 години работи като счетоводител, инспектор и началник на отделение в Дирекция на финансите на Източна Румелия. След Съединението през 1885 г. е назначен в централното ведомство по горите - Отделение за държавните имоти, горите, земеделието и търговията към Министерството на търговията и земеделието, където служи над 25 години. Благодарение на доброто си образование, високата си обща култура и любовта към горското дело бързо расте в йерархията. Заема отговорни длъжности - софийски районен горски инспектор, помощник-началник и инспектор на Отделението за горите, горски инспектор в София. След това е районен инспектор на горите в Пловдив, Бургас и София.

През 1889 г. Стефан Дончов, по това време районен горски инспектор, създава първия държавен горски разсадник в местността Дъбето в софийския квартал Княжево. В него се произвеждат и първите горски фиданки от смърч, бор, дъб и

други дървесни видове, с които е сложено началото на залесяването в София и Борисовата градина. Създаването на лесопарковата част на градината започва през 1889 г. под негово ръководство. Голяма част от Борисовата градина е създадена точно с тези фиданки от разсадника в Княжево. Около София е залесен защитен горски пояс, като голяма част от създадените по това време горски култури съществуват до днес.

След няколко години ентузиазираният лесовъд Дончов създава и втори горски разсадник - в с. Орландовци, от който също се ползват фиданки за горски пояс около столицата, Борисовата градина и за други залесявания. Започнали през 1893 г., залесяванията нарастват, като всяка следваща година са били от 5000 до 10 000 иглолистни и широколистни дръвчета. В помощ на Стефан Дончов е бил назначен чешкият

лесовъд Юлиус Милде, който залесява около 12 дка между Цариградско шосе и Рибното езеро в Борисовата градина.

През 1891 г. Стефан Дончов издава две брошури - „Наставления за изкуствено засаждане на гори“ и „Развъждане на акацията“, изиграли важна роля за правилната насока на залесителното дело у нас. Той като един от пионерите на горското дело у нас, макар и учил в чужбина, много добре познава климатичните и растежните условия в България и правилно се ориентира при избора на дървесни видове. Той разбира, че при нашите екологични условия белият и черният бор са единствените пионерни видове за възстановяване на дъбовите шубраци и голите опоронни терени. Този подход е послужил като правилна насока на близо вековното залесяване у нас.

Стефан Дончов не престава да се вълнува от проблемите на горското дело и дейно участва в организирането на Дружеството на българските лесовъди, при учредяването на което е избран за председател и е преизбиран в три последователни години. След това четири години е член на Управителния съвет на Дружеството.

Честен и принципен служител, Дончов защитава интересите на българската гора, което му създава немалко проблеми с висшестоящите. Неведнъж е преместван и понижаван в длъжност, като в началото на 1900 г. е уволнен без причина и в продължение на повече от три години е заемал длъжности, далечни от професията му - финансов инспектор, началник на метеорологична служба. Така и последният път - през 1913 г., когато е уволнен „в интерес на службата“, той е

обезсърчен и с разклатено здраве и повече не се завръща на горска служба. Въпреки това не престава да се интересува от горските проблеми и се отдава изцяло на дейността си в Дружеството на българските лесовъди.

Дружеството на българските лесовъди се основава на 20 април 1909 г. с дейното участие на Стефан Дончов. На първото общо събрание са обсъдени най-неотложните въпроси за горите - горското законодателство, целите на горското стопанство и обединяването на лесовъдите за защита на техните права и професионални интереси. На събранието се взема решение за издаването на дружествен печатен орган - списание „Горски преглед“, първият брой на което излиза през 1910 година. За председател на Дружеството е избран Стефан Дончов. Седем години той е бил в ръководството на Дружеството като негов председател и член на Управителния съвет. В онези трудни времена лесовъдското дружество издига глас на протест срещу разграбването и концесионната експлоатация на едни от най-хубавите ни гори. По инициатива на Дружеството са направени настоятелни искания за откриване на Лесовъден отдел към Средното техническо училище в София (1919 г.), на Лесовъден профил към Агрономическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1924 г.), както и за организирането на горско опитно дело.

Близо четири десетилетия гласът на българските лесовъди усмирява политически пристрастия и алчни набези върху горите и предизвиква решаването на съдбо-

носни проблеми за българските гори. В годините след своето създаване основен принос за утвърждаване на Дружеството има именно Стефан Дончов.

Дейността на Дружеството на българските лесовъди преминава през много трудности, докато се стига до последния конгрес, проведен в София през 1948 г., когато се приема решение за прекратяване на съществуването му и причисляването му към Профсъюза на земеделските и горските работници и служители. По това време организацията загубва и своя Дом на лесовъдите.

Настъпилите обществено-политически промени в страната позволяват на 11 януари 1990 г. да се възстанови Дружеството на лесовъдите в България, което още същата година прераства в Съюз на лесовъдите в България, признат за законен приемник и продължител на традициите на Дружеството на лесовъдите от 1909 година. С това се дава възможност на българските лесовъди да обединяват отново усилията си в името на горското дело и да отстояват своето професионално достойнство.

Със своята голяма професионална и обща култура и активна обществена дейност лесовъдът Стефан Дончов се е утвърдил като инициативен и авторитетен горски деец. Починал е на 02.01.1930 г. в София на 76-годишна възраст, като е изпратен с преклонение от цялата лесовъдска колегия. Той заема заслужено място в скромния пантеон на лесовъдската наука и практика, като истински родолюбец и честен лесовъд.

Инж. Никола КАВАРДЖИКОВ

Бележити дейци на горскостопанската наука

Проф. Димитър Стефанов - принос към лесозащитата, обучението и горската публицистика

Изтъкнатият български професор по лесозащита, талантлив публицист и разказвач е роден на 13.11.1904 г. в с. Горско ново село, Великотърновска област. През 1924 г. завършва Средното педагогическо училище в Горна Оряховица и за кратко е учител. Любовта му към природата и горите го отвежда в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет, където през 1930 г. се дипломира по специалността „Лесовъдство“.

Една година работи като помощник-лесничей във Фотенското горско стопанство, година по-късно започва работа в Бюрото за измерване и уредба на горите в София. От 1931 до 1934 г. е един от любимите преподаватели в Практическото горско училище в Боровец и лесничей в Берковица. От 1934 г. е назначен за инспектор по страничните ползвания в Министерството на земеделието и държавните имоти.

Още в началото на своя професионален път той проявява изключителен интерес и работи по въвеждането на ред и законност в

горите, лова и риболова и активно участва в разработване на правилници и наредби.

Оценявайки неговото трудолюбие, добрата му теоретичната подготовка и натрупания професионален опит и знания, ръководството на Отделението за горите и лова го изпраща на двегодишна специализация в Мюнхен (1938 - 1940). Там Димитър Стефанов е изключително усърдие разработ-

ва и защитава докторска дисертация на тема „Алпийското стопанство в България и неговото подобряване“.

От 1 септември 1947 г. е избран за извънреден професор в Агрономо-лесовъдния факултет в Пловдив по специалността „Лесозащита“. От 1948 г. до края на живота си през 1961 г. е професор и ръководител на катедра „Лесоопазване“ във ВЛТИ, като в периода 1953 - 1957 г. е зам.-ректор, а през 1958 - 1959 г. - ректор.

Проф. Стефанов е един от пионерите на изучаването на вредителите по нашите гори. В академичното си слово при избора му за професор по лесозащита, озаглавено „Масови повреди от абиотично и биотично естество в нашите гори“ (1948 г.), той за първи път дава цялостна характеристика на здравословното състояние на горите в България.

Богатият професионален опит и изключителното му трудолюбие позволяват на проф. Стефанов да развива голяма проучвателна и научноизследователската дейност по своята специалност в помощ на

лесовъдската практика. Значителен е приносът му за развитието на горската фитопатология у нас и за подготовката на научни и изпълнителски кадри в тази област. Работи в пряко сътрудничество с по-млади колеги и сътрудници от катедрата към ВЛТИ и със специалисти от Института за гората и спомага за израстването на такива специалисти като доц. Иванка Даскалова, проф. Георги Ганчев, доц. Марин Керемидчиев, д-р Васил Вътов. По негова идея се създават и лесозащитните станции у нас, като мост между лесозащитната наука и практика.

Проф. Стефанов, който силно обича гората и притежава и таланта на писател и публицист, има обширна популяризаторска дейност, като на страниците на специализирания и масов печат публикува много статии и есета за значението на гората за здравето на населението, за екологичното и икономическото ѝ значение. Статиите му, сред които е „Културно и социално значение на гората и горското стопанство“, са актуални и днес.

Резултатите от изследванията и вижданията му за значението на горите, горското стопанство и оптимизиране на управлението му, са обобщени в справочници, помагала, научни трудове, монографии и книги, както и в учебниците - „Лесозащита“ (1949), „Лесоопазване“ (1950, 1961), впоследствие претърпява още две издания, „Ръководство за борба срещу насекомните вредители по горите и определители“ (1960), а „Учебник по лесоохрана за III курс на горските техникуми“ (1954) и „Лесоопазване - учебник за V курс на горските техникуми“ (1962) издава със съавтори Б. Зашев и Н. Спасов.

За цялостната му обществена и научно-преподавателска дейност проф. Стефанов е отличаван с множество правителствени награди, между които е и орден „Св. св. Кирил и Методий“ - II и I степен.

Починал на 21.11.1961 г., ненавършил пенсионна възраст.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

Почит към паметта на лесовъда Васил Попов

На 2 февруари се навършиха 113 г. от гибелта на чепинския лесничей Васил Попов - непримирим борец срещу враговете на гората, убит от злосторна ръка в с. Лъджене (сега квартал на Велинград). По традиция, която се спазва години наред, група ученици от Националната професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ във Велинград, ръководена от директора Георги Янчев, поднесе цветя пред паметната плоча на Васил Попов, отдавайки почит към живота и делото на лесовъда.

IN MEMORIAM

На 22 февруари почина инж. Йордан Бобонков.

Роден е през 1962 г. в Горна Оряховица. Завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, през 1987 година. Работи в ГС - Горна Оряховица, където израства в кариерата си до директор,

а след това е директор на ДГС „Болярка“ - Велико Търново. Член е на УС на СЦДП - Габрово. Дългогодишен председател на Ловно-рибарското дружество „Сидер войвода“ в Горна Оряховица.

Поклон пред светлата му памет!

На 4 март почина инж. Димо Кънев Станев.

Роден е на 14.03.1932 г. в с. Казанка, Старозагорска област. През 1955 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“. Започва работа в ГС - Граматиково, където през 1958 г. става директор. От 1960 г. постъпва в

Окръжното управление на горите - Бургас, където е зам.-директор, а от 1986 до 1992 г. е главен директор на ГСК/РДГ в Бургас и генерален директор на горското стопанство фирма „Ропотамо“, след което се пенсионира. Носител на високи правителствени и ведомствени отличия.

Поклон пред светлата му памет!

На 20 март почина д-р инж. Деница Пандева.

Родена е на 27.01.1965 г. в София. Завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, през 1988 година. През 2005 г. защитава докторска степен по специалността „Горска генетика, селекция и култури“.

Работа започва като проучвател в НИС - ВЛТИ, след това

работи в „Агролеспроект“, през 1996 - 2008 г. е научен сътрудник в Института за гората - БАН. През 2008 г. постъпва в централното управление на горите, където е главен експерт. Завършва допълнителни специализации и квалификации. Ръководител и координатор е на много международни проекти.

Поклон пред светлата ѝ памет!

На 27 март почина проф. Иван ЙОВКОВ Иванов.

Роден е на 15.12.1945 г. в Стрелча, Пазарджишка област. През 1973 г. се дипломира във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Професионалната си кариера на учен започва същата година в Научния център към Държавния комитет по планиране, където става научен сътрудник III, II, I ст. по икономическа оценка на горските ресурси. През 1986 г. придобива научната степен „кандидат на икономическите науки“. От 1990 г. е избран за редовен доцент във ВЛТИ, а от 2011 г. е

професор в Лесотехническия университет. През учебните 1993 - 1994 г. и 1994 - 1995 г. е зам.-ректор и декан на Факултет „Горско стопанство“. През 1995 - 2003 г. е декан на Факултет „Стопанско управление“, а след това до 2013 г. е ръководител на катедра „Управление на ресурсите и природоползване“ към факултета.

Научните му интереси са в областта на механизмите за управление на икономиката на горското стопанство, като оставя значително научно наследство от над 200 самостоятелни и колективните научни трудове, публикувани в авторитетни научни издания.

Поклон пред светлата му памет!

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ

Кога работодателят може да прекрати трудовия ми договор на основание чл. 328, ал. 2 от Кодекса на труда?

ОТГОВОР: На първо място трябва да се отбележи, че с чл. 328 от Кодекса на труда се установява правото на работодателя едностранно да прекратява трудовото правоотношение на работника и служителя. Това негово субективно право съгласно Кодекса на труда може да се упражнява само и единствено при наличието на определените в чл. 328, ал. 1, т. 1 - 12 и ал. 2 основания. Тези основания представляват юридически факти, които са определени в закона, възникнали са след сключване на трудовия договор и едва при тяхното наличие работодателят може едностранно да прекрати законосъобразно трудовото правоотношение на работника.

Съгласно чл. 328, ал. 2 от КТ работодателят може да прекрати трудовия договор, като отправи писмено предизвестие до работника или служителя в сроковете по чл. 326, ал. 2 от КТ, на служителите от ръководството на предприятието поради сключването на договор за управление на предприятието. Уволнението може да бъде извършено след започване на изпълнението по договора за управление, но не по-късно от 9 месеца. Основанието на чл. 328, ал. 2 от КТ за прекратяване на трудовите правоотношения от работодателя с предизвестие е приложимо само по отношение на лицата от кръга на ръководството на предприятието, в срок до 9 месеца от сключване на договор за управление от новия управител. Законодателят е предоставил възможност в този 9-месечен срок новият управител с оглед на възложените му в договора за управление задачи за успешно управление, ако желае да си избере екип от ново ръководство, с което да изпълнява поетите с договора задачи. Правото да се прекратява трудовият договор на това основание е ограничено от посочения вече 9-месечен срок и се отнася само до лицата, които заемат ръководни длъжности. В § 1, т. 3 от Допълнителните разпоредби на КТ е изяснено понятието „ръководство на предприятието“. В него са включени ръководителят на предприятието, неговите заместници и други лица, на които е възложено ръководството на трудовия процес. С това законодателят е

ВЪПРОС: В кои случаи работодателят може да прекрати трудовия ми договор на основание чл. 328, ал. 2 от Кодекса на труда (КТ) - служителите от ръководството на предприятието могат да бъдат уволнени с предизвестие в сроковете по чл. 326, ал. 2 от КТ и поради сключването на договор за управление на предприятието. Може ли работодателят да ми прекрати трудовия договор от длъжност, която аз не заемам съгласно подписан трудов договор и допълнително споразумение, а ми е възложено да изпълнявам със заповед на предходния управител реално задължения на лице, което е част от ръководството, но в момента е в отпусък по майчинство? Новият управител ми прекратява трудовия договор на основание чл. 328, ал. 2 от Кодекса на труда, защото според него аз реално (фактически) в момента изпълнявам задълженията на лице, което заема ръководна функция, но без аз да съм се съгласила изрично и да съм подписала такъв трудов договор.

определил този специфичен кръг от служители, от които зависи успехът на управлението и постигането на резултати в предприятието. От описаното във Вашия въпрос става ясно, че Вие не сте се договорили с предходния управител и не сте сключили трудов договор, съгласно който да заемате ръководна длъжност. Със своя заповед предходният управител Ви е възложил да изпълнявате задълженията на член на ръководството, който в момента е бил в отпусък по майчинство. Ако Вие не сте подписали нов трудов договор или допълнително споразумение към съществуващия Ви трудов договор със стария управител, с който да сте договорили да изпълнявате задълженията на лицето, което заема ръководна длъжност и е в отпусък по майчинство, а задълженията, които сте изпълнявали, дори и ръководни само на основание едностранната заповед на стария управител, то Вие не сте член на ръководството на предприятието. Член на ръководството на предприятието е този работник или служи-

тел, който е назначен и заема по силата на сключения с работодателя трудов договор, респективно негово изменение самата ръководна длъжност, но не и лице, заемащо друга длъжност, което временно изпълнява задълженията на длъжността, която е ръководна. Обратното разбиране противоречи на правната същност на разпоредбата на чл. 328, ал. 2 от КТ, а именно лицето, на което е възложено управлението на предприятието, да може да си подбере екип, с който да управлява.

Това е така, защото иначе биха били възможни хипотези, при които на основание чл. 328, ал. 2 от КТ биват прекратявани трудовите правоотношения на лица, които заемат различни от ръководните длъжности, но фактически изпълняват произтичащите от тях задължения, а правоотношения със служителите, които заемат ръководни длъжности, биват запазени. Това ще бъде грубо заобикаляне на закона и ще бъде законосъобразно, тъй като по този начин при прекратяване на трудовия договор на основание чл. 328, ал. 2 от КТ ще се заобикаля и предвидената закрита при едностранно прекратяване на трудовото правоотношение, която е уредена в чл. 333 от КТ и се отнася за всички длъжности, които не са с ръководни функции, без това да е предвидено в длъжностната характеристика за длъжността, за която имате сключен трудов договор. Ако работодателят прекрати трудовото Ви правоотношение на основание чл. 328, ал. 2 от КТ, това прекратяване ще бъде законосъобразно, тъй като в момента на прекратяване на договора не е съществувало обективно и реално такова основание за извършване на уволнението. Това е така, тъй като не са налице предпоставките на чл. 328, ал. 2 от Кодекса на труда.

Справка: чл. 326; чл. 328, ал. 1, т. 1 - 12 и ал. 2; чл. 333 от КТ и § 1, т. 3 от Допълнителните разпоредби на Кодекса на труда

Димитър НАЙДЕНОВ
юрист ФСОГСДП

Седмицата на гората на 100 години

Един век съхранена традиция, която сме длъжни да пренесем в бъдеще

През тази година ще отбележим един век, откакто честваме Седмицата на гората. Идеята за въвеждането ѝ принадлежи на инспектора по горите лесовъда Тома Захариев от Отделението за горите и лова към Министерството на земеделието и държавните имоти, който става първият ръководител на Службата по горско опитно дело - предвестник на днешния Институт за гората - БАН. Започнала като Празник на залесяването, нормативно утвърден в чл. 131 от Закона за горите от 1925 г., и за пръв път открита на 12 април (Благовещение) пред храм-паметника „Св. Александър Невски“, тя е пренасяна в сърцата на поколения лесовъди. И живее и до днес.

Изворите на нашата стогодишна Седмица като организирани дни за създаване на гори започват да бликат в младата българска държава още през 1883 г., когато Министерството на народното просвещение изпраща писмени указания до окръжните инспектори на училищата в страната да се устроят разсадните градини, наричани тогава пепиниери. Съвсем неслучайно е участието в това дело на най-будната част на обществото у нас тогава - учители. Някои от тях, запалени от благородната идея да създават гори по оголената снага на планините ни в първите години след Освобождението и началото на XX в., сменят учителството с лесовъдството или продължават успоредно да съчетават и двете професии. Нека днес с почит да си спомним имената на някои от тях.

НИКОЛА ВАСИЛЕВ

Ловешкият учител Никола Василев, роден на 15.05.1875 г. в Сопот, пръв откликва на указанията на Просветното министерство и открива разсадник на брега на р. Осъм в м. Куклата, обучава учениците да произвеждат фиданки и организира залесяване с акация на оголения хълм Стратеш над Ловеч. Изключително ентузиастичен от първите си опити, Никола Василев много иска да включи населението на Ловешка околия за залесявания около населените места - хем да стане по-красиво, хем да стане по-защитено, хем да стане по-продуктивно. Пристигнал на мегдана на някое село, слиза от коня, вади гайдата и започва да свири. Чули свирната, хората се събират край него и се впускат да играят хоро. След хорото на всички им е хубаво и Никола Василев предлага на селяните да му помогнат да засади донесените от него фиданки. Съгласяват се и даже го подкачат, че за тази работа трябва и инструменти, които набързо донесат от къщите си. Учителят ги повежда към близкия до селото хълм, като правило в тези години раздран от ерозия и оголен, обяснява им накратко какво да правят и със закачки, но и с необходимо усърдие работата е свършена. По този „сценарий“ Василев работи в много от селата на околията и съвсем доскоро неколцина от старите хора си спомняха разказите на дядовците си за тези залесявания, а неговите петна гора, останали от онова време, са наричани „учителското залесяване“.

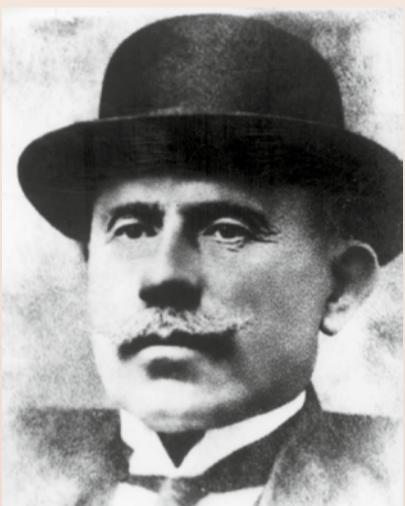
Младият учител учи лесовъдство, записвайки се първо в Лесовъдското училище в Лемберг (сега Львув, Украйна), а след това в Мюнхенската горска академия, която завършва с отличие през 1896 година. Той продължава апостолското си дело, работейки като лесовъд в Карловско и Подбалканската долина. През 1898 г. извършва и първите залесявания в местностите Кайряка край Карлово и Трапето край Сопот, запазената част от които и днес напомня за това дело. През 1905 г. се връща в Ловеч да се заеме с целия си лесовъдски опит да превърне тясната пътека към прочутия ловешки извор Башбунар в красив лесопарк. Василев упражнява лесовъдската си професия и във Велико Търново, Севлиево, Самоков, Силистра, гр. Елена, Костенец. Умира твърде млад на 01.09.1916 година. Признателните потомци от Ловешкия регион въздигат паметник на видния си съгражданин на хълма Стратеш, където всяка година се

Ноември 1907 г. - среща на горските от Ловешка, Троянска и Тетевенска околия с Никола Василев и троянския лесничей Спас Шипковенски.

отдава почит към делото му, а в м. Трапето в подбалканския Сопот е сложена мемориална плоча в чест на първото залесяване.

ЙОРДАН МИТРЕВ

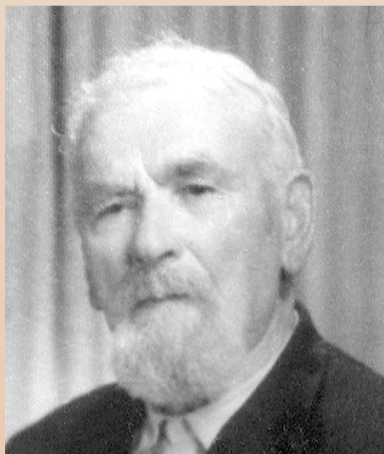

От лесовъдската професия са изкушени и други учители. Такъв е Йордан Митрев от Кюстендил, роден на 07.08.1863 г., завършил Ломската педагогическа гимназия. Учителства 3 години, но го влече родният му край и той отива в София да иска назначение за училищен инспектор в Кюстендил. При неизяснени обстоятелства обаче получава назначение за... горски инспектор в Ловеч, където Никола Василев тъкмо е напуснал, но делото му е живо. В лицето на Митрев то намира още по-ентузиастичен последовател, който две години разширява залесяванията на Стратеш и на други места в района.

Вести, които идват от родния му край, не са добри - от м. Хисарлъка, надвиснала над Кюстендил, при всеки пороен валеж се свличат кални, камени потоци и пълнят улиците на града. Митрев решава да напусне Ловеч и при съгражданите си идва не като училищен, а като горски инспектор. Не е учил лесовъдство, но смело и по пътя на самоучение постига изумителни резултати. Разбрал желанието на населението на града да се залеси Хисарлъка, открива първия в този район разсад-

ник в м. Чешмето (после там е издигнат паметник на Йордан Митрев) и чака да бъдат произведени фиданките. Междувременно през 1891 г. продължава работата си със семена от черен бор, взети от м. Черни връх в Осогово, но резултатите не са добри. За малко прекъсва работата си, тъй като е поканен на работа в Службата по горите в Министерството на финансите, но завърнал се през 1894 г. в Кюстендил, продължава работата си на Хисарлъка. Освен това създава уникална гора от секвои, като семената на този отвъдморски вид му донесат от Северна Америка приятелят му моряк. Бурен и интересен професионален живот има самоукият лесовъд Митрев - отново работи в министерството, горски инспектор във Велико Търново е, при откриването на първото Бюро за укрепяване на порите и залесяване в Казанлък през 1905 г. е назначен за втори помощник на Феликс Вожди, буйният му нрав го оставя извън системата на горите за 7 години, но после се връща за известно време в министерството като началник по проблемите за борба с ерозията и залесяването. През 1914 г. на конгреса на българските лесовъди е избран за съветник на щатна длъжност, на която служи до пенсионирането си през 1917 г., но и след това работи като началник на Службата по УПЗ в Кюстендил от 1923 до 1931 година. Умира на 30.04.1938 г. в родния си град.

НЕЙКО АЗМАНОВ

Йордан Митрев (с белия каскет) се радва на младите култури в Хисарлъка. Снимката е от 1897 г.

Една от най-старите снимки на Историческия музей в Копривщица. Счита се, че между тези знатни хора са и учителите Азманов и Джартазанов.

Копривщица възстановява града си в първата година на Освобождението - опожарените къщи се ремонтират, започват да се строят нови, изграждат се параклиси и църкви, училища и обществени сгради. Точно в този момент един копривщенски учител, който като войник в Школата за запасни офицери в София добре познавал околностите на Княжево, където първите залесявания, извършени от Юлиус Милде през 1891 г., вече е постоваща гора, обръща погледа си към обезлесените склонове на родния си град. По това време - 1883 г., както отбелязахме, окръжните училищни инспектори са получили указанията на Министерството на народното просвещение да откриват малки разсадници към училищата и Азманов е потърсил училищния инспектор Доспевски за съдействие, който откликва и му дава два сандъка с около 200 иглолистни фиданки от Боровец. Заедно с децата пролетта Азманов ги засажда близо до училището, огражда площта, за фиданките се полагат грижи и през лятото, като се поливат и окопават. През 1904 г. под ръководството на учителя укрепените фиданки се засажда в местностите Св. Никола и Войводенец. Така в наше време на Нейко Азманов дължим великолепния декор от израсналите иглолистни гори, около които се провеждат националните събори на народното творчество в Копривщица, като първият събор, състоял се през 1965 г., избира за мотото химна на българските лесовъди „Хубава си, моя гора“, думите на който е написал копривщенецът Любен Каравелов.

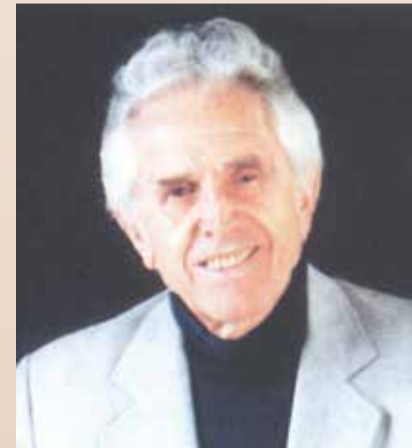
От 1908 г. учителят Азманов неведнъж повежда хората за започналите залесявания в Копривщица, през 1912 - 1913 г. участва в Балканската и Междусъюзническата война и стига до чин капитан и командир на VIII рота на 6 пехотен Софийски полк. След това продължава да учителства, организира музейното дело в града и не спира да води залесяванията. Непримирием е към изсичането на горите под връх Богдан през 50-те години. Обичан от гражданите на Копривщица, уважаван от всички бивши ученици, които винаги го поздравявали със сваляне на шапка, Нейко Азманов доживява до дълбоки старини и умира на 23.10.1974 г., на 96-годишна възраст.

ИВАН ДЖАРТАЗАНОВ

Окуражени от начинанието, учителите и жителите на Копривщица решават да превърнат залесяването в най-важното общо дело. През 1907 г. на общоградско събрание се учредява първото в България Дружество за залесяване, приет е уставът му, а за председател е избран уважаваният от

всички учител по естествознание и директор на Класическата гимназия Иван Джартазанов. Роден през 1875 г., още един учител се посвещава на благородното доброволчество - да създава гори. Джартазанов 20 години организира и ръководи акциите по залесяването, налага му се дори да убеждава някои съграждани, водени от подозренията, че ще се ограничат площите за пашата на добитъка, в полезността на това дело. Починал през 1942 г., погребан е с почести в м. Св. Петка, от всички страни заобиколена от израсналите стволоче на боровите и смърчовите, залесени някога под неговото ръководство. Сложена е и паметна плоча с надпис „Иван Я. Джартазанов 1875 - 1942 г. - ръководител на залесяването на Копривщица през 1907 - 1928 г.“.

ИНЖ. ПЕКО ПАНОВ

Припомнихме си само няколко от имената на първите, тръгнали по пътя да превърнат страната ни в китна градина. Историята им, както и на още стотици лесовъди и горски работници, е издирена и написана от инж. Пеко Панов (1923 - 2008) в книгата му „Укротените пороци в България“. Тъй като бях редактор на тази книга, а бай Пеко беше приказлив и сладкодумен, идвайки при мен и инж. Борис Господинов - главен редактор на сп. „Гора“ и инициатор за издаване на книгата, с написаните предимно на ръка материали, ни разказваше за своите издирвания, срещи и „докопани“ от хората по селата различни истории. Трудът по написването и издаването на книгата продължи цели 7 години. С този материал отдаваме почит и към инж. Пеко Панов, 100 г. от рождението на който минаха незабелязано и бяха почетени от малък кръг хора, обичащи горската история през 2023 година. Той беше от хората, които разбираха, че горското съсловие трябва да знае своите корени, своята история и традиции и да ги пренесе чрез поколенията в бъдеще.

Светлана БЪНЗАРОВА